

Een kluis in je huis met daarin een zelfdodingsmiddel voor wanneer je het leven moe bent. Dat wil de Nederlandse Coöperatie Vrije Wil tienduizend Nederlandse ouderen aanbieden. Maar hoe wenselijk is dat plan?

JORN LELONG 27 oktober 2023, 03:00

“Mijn tante hield altijd een adressenboekje bij”, vertelt Bert Homan, voorzitter van de Nederlandse Coöperatie Vrije Wil. “Iedere keer dat iemand overleed, doorstreepte ze diens naam. Toen ze 80 was, stonden - alleen nog mijn naam en die van haar kinderen erin. Ik hoor haar nog zeggen: ‘Ik heb een prachtig leven gehad, maar nu mag het voor mij wel stoppen.’”

Ontvang elke ochtend een selectie van het belangrijkste nieuws en de verhalen van de dag.

E-mail

Inschrijven

Het is voor dat soort voorbeelden dat Homan met zijn Coöperatie Vrije Wil het levenseinde uit het 'schimmige circuit' wil halen. Met hun - nieuwste voorstel, de 'Proeftuin Laatste Wil', willen ze tienduizend Nederlandse 55-plussers de mogelijkheid aanbieden om een zelfdodingsmiddel te krijgen.

De deelnemers worden tien jaar lang gevolgd en regelmatig bevraagd over hun wens om deel te nemen aan het project. Ze kunnen het zelfdodingsmiddel bewaren in een kluis met een biometrisch slot dat alleen door hen geopend kan worden of ze kunnen het aan huis laten leveren op het moment dat ze de stap willen zetten.

Nood aan een gesprek?

Praten helpt, dat kan bij Tele-Onthaal: bel 106 of ga naar de [website tele-onthaal.be](http://tele-onthaal.be).

Wie met vragen zit over zelfdoding, kan terecht bij de Zelfmoordlijn op het gratis nummer 1813 en op de [website zelfmoord1813.be](http://website.zelfmoord1813.be).

“Veel mensen hebben hier behoefte aan”, zegt Homan stellig. “De euthanasiewet heeft een enorme impact gehad, maar die geldt vandaag alleen voor mensen die verlost willen worden van ondraaglijk fysiek of psychisch lijden. Er is echter ook een andere groep, die verlangt om zelf over hun levenseinde te kunnen beslissen als ze zich daar klaar voor voelen. Er zijn ook mensen die aangeven dat het alleen al rust zou geven om die optie te hebben zonder zich in illegale, gevaarlijke circuits te moeten begeven. Aan die groep willen we tegemoetkomen.”

De kans dat het project op korte termijn uitgerold wordt, is klein. Zelfdodingsmiddelen verstrekken wordt gezien als hulp bij zelfdoding – in Nederland staat daar een celstraf van drie jaar op, in België is de wetgeving daaromtrent niet eenduidig. Ook is de kans klein dat het project door de ethische commissie raakt, alleen al vanwege het gevaar dat het zelfdodingsmiddel verkeerd gebruikt of aan iemand anders toegediend zou worden.

VOLTOOID LEVEN

Ook in België lijkt zo'n project weinig levensvatbaar. Toch raakt het voorstel van de Nederlandse organisatie een thema aan dat ook bij ons geregeld tot discussie leidt: moeten mensen die het gevoel hebben dat hun leven 'voltooid' is er op een veilige manier een einde aan kunnen maken?

In 2017 opperde Open Vld-parlementslid Jean-Jacques De Gucht dat de tijd rijp was voor een ‘debat over het recht op zelfbeschikking’, zijn partijgenote Gwendolyn Rutten riep in 2020 op tot een debat over euthanasie bij een ‘voltooid leven’.

Ze deed dat na een interview van Radio 2-coryfee Lutgart Simoens in *Het Laatste Nieuws*. De toen 91-jarige liet daarin verstaan dat ook ouderen zonder waslijst aan fysieke kwalen of een ongeneeslijke of psychische aandoening recht moeten hebben op euthanasie. “Ik zou volgens de wet eerst ondraaglijk en onomkeerbaar moeten lijden voor ik mag sterven. Waar is dat goed voor? Ik wil rustig kunnen inslapen, bij mijn volle verstand, pijnloos en voordat ik fysiek of mentaal aftakel. Dat zou ieders goed recht moeten zijn.”

Diezelfde mening deelt ook huisarts Marc Van Hoey, die voorzitter is van vereniging Recht op Waardig Sterven. Hij maakte het zelf mee toen de 85-jarige Simona De Moor bij hem aanklopte. “Ze was levensmoe. Ze had niemand meer nadat haar dochter was overleden”, zegt Van Hoey. Na langdurige gesprekken stemde hij in met haar vraag om euthanasie uit te voeren. Op papier gaf hij haar de diagnose ‘onbehandelbare depressie’, zonder daarover een psychiater te consulteren.

De evaluatiecommissie euthanasie had stevige kritiek op het zogezegd ‘sordige’ dossier. De commissie speelde de zaak door aan het parket, maar uiteindelijk werd de dokter niet vervolgd. “Dat verliep niet volgens de regels”, geeft Van Hoey nu toe. Hij blijft van mening dat mensen als De Moor recht hebben op een milde dood en de wetgeving moet worden aangepast.

LINK MET GEZONDHEIDSKWALEN

Hoe groot de groep ouderen is die het leven wenst te beëindigen zonder duidelijke medische oorzaak is in België nog niet onderzocht. Een Nederlandse studie uit 2019 schatte dat de groep zo’n 0,18 procent van alle 55-plussers uitmaakt, of in totaal zo’n 10.000 mensen.

Hoewel die groep mensen niet ernstig ziek waren, bleek vaak dat ze wel veel gezondheidsklachten ervoeren – meer dan hun leeftijdsgenoten. “Bij veel mensen die aangeven levensmoe te zijn, blijkt het om een combinatie van gezondheidsproblemen als bedlegerigheid, incontinentie of hulpbehoefendheid te gaan. De huidige wetgeving in België en Nederland laat euthanasie wel toe bij een combinatie van gezondheidskwalen die een kwaliteitsvol leven in de weg staan.”

Bovendien bleek uit het Nederlandse onderzoek dat als de levenssituatie van de oudere verandert, de doodswens vaak afneemt. Dat moet ons - volgens arts Mark De Ridder, die in het UZ Brussel kankerpatiënten met een euthanasiewens begeleidt, doen nadenken over andere oplossingen. “Het lijkt mij eerder aangewezen om ervoor te zorgen dat de levensomstandigheden van ouderen zo optimaal mogelijk zijn, bijvoorbeeld door in ouderenzorg te investeren, dan euthanasie voor een veel grotere groep mogelijk te maken”, zegt De Ridder.

